ఆంధ్రభూమి చిత్రవిచిత్రవారపత్రిక

ఆదివారం 27-11-1977

ఆదిలాబాదు మండలంలో:

కోప్పుపాటలు

—బి. పురుషోత్తమ రావు

తెలుగుభాష వివిధ మాండలిక రూపాలను సంతరించుకొంది. అయా మండలంలోని జానపదులు సృష్టించిన జానపద గేయాల వివిధరూపాల్లో విభిన్నమైన సన్నివేశాలతో నాట్యం చేసాయి.

తెలంగాణాలోని జానపదగేయాలన్నీ ఏకేరకంగా కనిపించినా వాటిలో మళ్ళీ హ్యాంతీయతాబేధం గోదావరిమండలం తెలుగు దేశానికి మహారాష్ట్ర దేశానికి సరిహద్దు ప్రాంతంలోఉన్న ఆదిలాబాదు మండలంలోని భౌగోళిగతా తెలంగాణాజిల్లాల భాషకన్నా విలక్షణత కలిగిఉండడంలో విశేషమేమీ లేదు.

జానపద కళారూపమైన 'కోలాటం' ఆంధ్రదేశమంతాఉన్నా తెలంగాణాలో ప్రముఖంగా వ్యాపిలోఉంది. కోలాటం పాటలు జానపద గేయాల్లో ప్రధాన స్థానాన్నే ఆక్రమిస్తాయి. ముఖ్యంగా ఈ కోలాటంను, పండుగవేళల్లో ఉత్సవాల సందర్భంలో గ్రామాల్లో జరిగే ఋతు-వేడుకలసందర్భంలో ఆడుతారు; దీన్ని ఈ ప్రాంతంలో "కోలేయడం" లేదా 'కోలాట' అనీఅంటారు.

ఈకోలాటం పాటలో ప్రాధాన్యమైనవి 'కొప్పు' పాటలు ఈపాటలు కథాత్మకాలు. (ఈపాటలన్నీ ఇన్నారీలనే జానపద గాయకుడు పాడివినిపించినవి) ఇవి ముఖ్యంగా పురాణ కథలకు సంబంధించి ఉంటాయి. ఇవి కథాత్మకమైన పాటలుకాబట్టి రాత్రి - ప్రారంభిస్తే తెల్లవారేసరికి ముగుస్తాయి. ఈప్రాంతం లోని జానపదులు మాట్లాడుకొనే 'పాండవ పాండవులకొప్పు' లోని ఒక పాటలో పత్సులభిమన్యుల వాదం చూడండి. ఈపత్సుల బలరాముని కుమార్తె కనక రేఖను జానపదులుంచిన మరోపేరు. తమిళ సాహిత్యంలో పత్సులనే వ్యవహారం:

"అభి:- తాణీబాగీచదున్న.
రమణీ మీరెవరె భామ:
పత్స:- ఎవరైతేనేమి భామ్మీ.
ఏమికారణము రాజా
అభి:- కోరీవడగూతే పీకింత
కోపమెందుకె భామా
పత్స:- అర్చేవారలు గారుమీరు,
తిర్చేవారలు లెల్లయ్యా
అభి:- తల్లిదండ్రులపేరు
తప్పుకొడెలుపె భామా
పత్స:- తల్లిదండ్రులనడుగ
తగుకారణమేమి రాజా.
అభి:- తల్లిదండ్రులపేరు
తప్పుగాడెలుపె భామా
పత్స:- బలిరాములు గన్నవారో
యమ్మ రేతి మాతల్లి
అభిమగను నానామమపత్సల
ఇట్టిసరకు నేనెన్నడు దచ్చితి
॥బల॥
పత్స:- బాబా అభిమన్య
బంతూలాడుదమా
పుల్లపూవులతోటి-
మరిప్రేమతోటి బాబా।
అభి:- మరుదాలపత్సుల-
మరిభ్రాంతతోటి
కోట్టిపూవులతోటి-
కోరికతోటి
మరుదాల పత్సల
మరిప్రేమతోటి
ఇచ్చాతోడుత
చిట్టినోనెలాడుదమా
ఇచ్చాతోడుత
కచ్చెకాయలాడుదమా ॥మరు॥"

హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానకథలో పాయకరచి లోహితుడు చనిపోయినప్పుడు చంద్రమతి దుఃఖిస్తూ పాడినట్లుగాఉన్న ఈ పాటలో లోహితునిపై జానపదుడు పాడు జాత ఎలా రూపుకట్టిందో గమనిస్తే జానపదుల హృదయం అవగతమౌతుంది. శోకమూర్తి చంద్రమతిరూపం కళ్ళకు కట్టినట్లు కనిపిస్తుంది.

"పాయకారి బామనమ్మా-
లోహితా కొడుక
అతలాకు నినుదోలె-
లోహితాకొడుక
పుట్టాలున్నదిపామ్మా
లోహితాకొడుక
కక్ష సీకాలూలేని-
లోహితాకొడుక
పెట్టుముందనెయ్యేని-
లోహితాకొడుక
పుట్టమీద కాలుపెట్టి
లోహితాకొడుక
సీతంత్రి [illegible]
లోహితాకొడుక
అంబేదప్పనివాడూ-
లోహితాకొడుక
హరిహరీ ఈకష్టం-
లోహితాకొడుక
అనుభావమాయెనా-
లోహితాకొడుక
ఈమంటి పెద్దల్ల-
లోహితాకొడుక
మనసెల్లవాండెరా-
లోహితాకొడుక
పొక్కాటి రాల్లల్ల-
లోహితా కొడుక

బొక్కలెట్ల వాండేరా-
లోహితాకొడుక
మామిడీ పెట్టుక-
లోహితాకొడుక
మనసెల్లవాండెరా-
లోహితాకొడుక
కాటిటూమికాడ-
లోహితాకొడుక
నీతండ్రికావలి-
లోహితాకొడుక
హరిహరీ ఈకష్టం-
లోహితాకొడుక
నేనెన్నడెరుగరా-
లోహితాకొడుక"

తరతరాలనుండి అభిమాన పాత్రుడైన వాడవడైనా ఆ ప్రాంతంలో అకస్మాత్తుగానూ, సహజంగానూ మరణిస్తే అతనివైపు తమకుగల అభిమానాన్ని వ్యక్తపరచుకోవడానికి అతనిమీద 'త్రైలాటి' పాటలల్లి "కోలాటం"లో పాడుకొంటూఉంటారు. జానపద ప్రజలు "వడూరు' అనప్రాంతంలో నిడుగు పాటుకు బలిఅయిపోయిన "బండోల్ల గంగరెడ్డి "ని తలచుకొని ఆ ప్రాంతం జానపద యువకులు విలపిస్తూ పాడేపాట ఇది:-

"ఊరుమ్మక్కా వేండ్ల
దూకోరోండ్ల వేండ్ల
పానం బాయెరకొడక-
బండోల్ల గంగా రెడ్డి.
ఊరుమ్మం వేండ్ల-
మూడుదార్లకాడ
ముడుసుకుపడిలపు కొడ్క-
బండోల్ల గంగారెడ్డి.
ఊరుమ్మక్కా వేండ్ల-
పిలూరాయికాడ
తీర్పైన తివి కొడక-
బండోల్ల గంగారెడ్డి.
అయ్యాకోలేదు-
అవ్వ తిలలేదు
పానం బాయెరకొడక-
బండోల్ల గంగారెడ్డి.
వారా గ్రామమునాడు
సుమ్మ రారమునాడు
పిల్లాండ్రకు కొడక-
బండోల్ల గంగారెడ్డి
రాములబానంపేత-
రాములబానంపేత
హాతాపైకపకొడుక-
బండోల్ల గంగారెడ్డి.

జానపదులహాస్యం కాస్త మోటయినా గిలిగింతలు పెడుతుంది హాస్యానికి సంబంధించిన పాటలు జానపద గేయాలలో ఎన్నో వున్నాయి. సున్నితమైన హాస్యాన్ని చిండించే తీరుకోలాటం పాట చూడండి:-

"దరువాజ ఫోల్‌గె మూడవీ-
దయజేసి పిల్వరాదా ॥దరా॥
ఎంటానెత్తు టవు తంటా
అంటేమిటిన్నుర ఖదివే
ఆడీదు అనాకు మాధవీ-
బాటున్నుగానే మాధవీ
వాడున్న నిసాపుకాడ-
నౌకారికుంటినే మాధవీ
సీరన్న దేవోయి రాజా.
కట్టన్నుటూసుకొందూ
ముత్యాలజరిబోత్ తైక-
ముగ్గెంచుచిరెమిదకూ ॥దరా॥

ఈపాటలోని నాయిక- నాయకుని 'ఖిదిపే' అని సంబోధిస్తుంది. ఇది తెలంగాణాలో తిట్టు రూపంలోఉంది. హాస్యం సంస్పరకమైన ఉద్దేశముదిలిఇది.

ఈ కోప్పుపాటల్లో భక్తిరసం కూడ మేళవించిన పాటలు ఉన్నాయి. జానపదుల భక్తివిశ్వాసాలు అమోఘమైనవి:

"దశరాదు రామగోవిందా-
మమ్ముదయజూడు పాహి
ముకుందా

దశముఖసంహార
ధనుజీ టూపతరామ
కొటినన్మరిరూపు-
రూపాలు నాకుజూపు
గోపాల నీమోమిజూపు-
మావా [illegible] దభాపూ
పాటకు దాగున్నరా-
నానేటుకువాడ గోపాలా
కాటికెక్కినుక-
కపలాడీలోగూడి
కోటినన్మరిరూపు-
రూపాలు కుజూపు
[illegible]
అయ్యో పోపింగుచునిన-
ఆకశానయుంటి
దశరాదు రామగోవిందా-
మమ్ముదయజూడు పాహి
ముకుందా"

ఈ విధంగా అన్నిరకాల పాటలూ కోలాటం కొప్పు పాటలలో పొందుపరచుకొన్నాయి. జానపదులన్నంత వరకు ఆ ఏ గేయాలు స్థానీ అవుతూనే ఉంటాయి. పనదేశ రాజాగా ఎక్కడ ముట్టినా జానపదుల సాహిత్యం కేవల సాహిత్యానికి వలె ఆదరం పొందినప్పుడు తన ప్రత్యేకతను కలకాలం నిలుపుకొంటుందనటంలో అతిశయోక్తి లేదు.

మల్లెతీగ

—గోపీనాథ్

మనసులు విరిగితేనే భూకంపంరాదు. మరి మల్లెతీగ విరిగితే భూకంపం వస్తుందా? ఏమో! కొందరుఏకొద్దిపాటి ఉద్వేగం కలిగినా భూకంపం వచ్చినంతగా కదం తొక్కుతూ పదం పాడుతారు. మరి ఎంతో ప్రేమతో పెంచిన మల్లెతీగె విరిగితే శివతాండవం చేయరా?..... ఈ కథ చదవండిమీకే తెలుస్తుంది.

ఫిలిప్పీన్స్‌లో భయంకర మైన భూకంపం వచ్చిన రోజే—

బహుశా ఆ నిముషంలోనే కావచ్చు మా ఇంటి కూడా పడిసెకనుల పాటు భూమి కంపించింది. అయితే ఈకంపనాలను మీటిరియాలజీశాఖ వాళ్లు రికార్డు చేసి ఉండరు కారణమేమంటే ఈ భూకంపం ఒక్క మా ఇంటికే పరిమితంగా చెప్పాలంటే మా ఇష్టన్న వస్త్రాలు వందలకొద్దీ అడుగుల నెలకే పరిమితమయింది

భూకంపం కదులో భయపడకు!
మా ఇంటికి కీడు వస్తున్నదేమో..
అందుకే నేల అదురుతోంది!

ఇంత ప్రత్యేకత ఉన్న మా ఇల్లెమిటా దాని కథ ఏమిటీ అని మీకు సన్నగా ఉంటుంది. మా ఇంటి గురించి బాగా తెలిసినవారు ఏమిటి పోర్షన్ అని అడిగినవారు ఎవ్వరూ లేరు

రెండింతస్తుల మా భవనంలో క్రింద మూడు ఇళ్లుంటాయి. ఇన్ని నాలుగు ఇళ్లుంటాయి ఉన్నాయి పైదాని మీద లేత బెడకాలంలోనే మేము ఉండే ఇళ్లకు క్రింద ఆంతస్తు నుండి రెడో అంతస్తుకు ఎండో మిద్దె మెట్లున్నాయి అక్కడి నుండి పైకి వెళ్లి ఎడేవిమిది మెట్లున్నాయి మా అంతస్తుకు ఒక మెట్టు తక్కువున్నదే మాకో ఫ్లాటే కూడా తక్కువుంది పైన మాకు బాత్‌రూం లేదు. (తెల్లారి మేంపడే ఎత్తుపైజు చేయం నీళ్ళ కొసం క్రిందికి మీదికీతిరగడమే మా వ్యాయామం!)

క్రింది భాగంలోనే ఓ డబుల్ పోర్షన్‌లో మాటనర్ శాస్త్రయ్య నివాసం వాడుండే పోర్షన్ ఏదుదుగా ఓ గులాబి చెట్టుంది ఆ గులాబీ చెట్టుకు ఎప్పుడూ ఎర్ర పువ్వులు ఉంటాయి. పాపం ఏమనుకుంటే మాటనర్‌గారి నాలుక ఆ గులాబీ కన్నా ఎర్ర బారుతుంది రైట్‌టెకు వాటర్ నీళ్ళతో సహా ఇంటి ఎక్కువకపోతే. ఆయనగారి కళ్లు నాలుక కంటే ఎక్కువ ఎర్రపడిపోయాయి ఈ ఎర్ర జాతాపరణానికి భయపడి పాపం—ఆ ప్రక్కనే ఉన్న తెల్లమల్లె తీగె శాంతికొసం పైపైకి వాకి మెల్లగా మా డాబాపైకి చేరుకున్నది

ఆమల్లెతీగెఅందమైనఅతనసరుడులా అతి సన్నగా ఉంది చెలియ చేతిగాజులాంటి లేత ఆకులు. కన్నె మనసులాంటి తెల్లని పూలతో ఆ తీగె నిండిపోయి ఆకర్షణాలు. ఆ మల్లె తీగంటే మా ఎనిమిది పోర్షన్‌ల వారికి ఎంతో అభిమానం

అసలు భూకంపానికి కారణం ఆ మల్లెతీగె. ఎప్పుడు పరిగిందో ఎలా పరిగిందో మొదలుమొదట ఆ మల్లె రెమ్మ ఒకటి పరిగింది రెమ్మ పరిగ్గానే భూమి కంపించలేదు మల్లెరెమ్మ పరిగినటు తెలుసుకున్న తక్షణం మా ఓనర్ శాస్త్రయ్య చిరాగ్గా నేం తన్న "పత్" అని చెయి పడిల్చిన చిన భూమి కంపించింది.

ఓనర్‌గారి కేకలు ఎడు తుంటాలవాళ్ళ ఒక్కసారిగా తత్తరిల్లిపోయారు యోగిముషంలో ప్రళయమో ఏమో ప్రపంచాన్ని ముంచెతలలన్న భయం అందరి గుండెల్లో ఆవహించింది

"సొంత ఇల్లలా చూసుకుంటూని ఇళ్ళిచ్చాను. గానీ భుక్తే— ఇంత అన్యాయమా" అని ఆయన ఆక్రోశించారు.

"మా కిది సొంతఇల్లే అయినప్పుడు ఇంత ఆదే ఎందుకు ఏమూలా చేస్తారా" అంటూ వినిపించింది. కానీ ప్రళయాన్ని ఆపి మనిషిని తీవ్రం చేస్తుందని తెలుసుకున్నాను,

"అయ్యో! అంగారలాంటి మల్లె తీగే గదా" సందులోని గాజుకిడ్డీ మామ్మగారు వగిచారు.

ఆమె బాధోపడం చూసి ఆయనకు మాటలేదిన్నొక్క డిగ్రీల సెంటిగ్రేడు ఉష్ణోగ్రతం ఒక్కసారిగా ఆవహించింది మల్లెతీగ పరగడానికి కారణమేనకో వాళ్ల పరతం పడతాను . అన్నట్లుగా పెనాపోడు కట్టుడు ఇళ్లు పిగించాలాయన. కళ్లద్దాలలోంచి ఆయన కళ్లు అస్తమిస్తున్న సూర్యునికన్నా ఎర్రగా మెరుగుతున్నాయి మరోక్షణంలోనో ఆ రవణంలోనో శివతాండవప్రారంభం తంకాబోతుంది.

గాలికూడా గట్టిగా వీయడానికి భయపడుతోంది పెద్దలు ఈ పిండ ఎవరి పేదకొస్తుందో అని భయపడుతుంటే పిల్లలుతమ నెక్కడ పెద్దలాళ్లు తిడతారో అని ఆందోళన పడుతున్నారు. మంజూరు, రేణక, అమ్మాజీ, ఆంటీప్రక్కన పక్కీ, సత్యం, బాబాలు మరోప్రక్కన పాపం పాపాయిల్లు పిలవడి పోయారు. కైగం నిసిమా కైమాత్రాలా ఉంది ఆ క్షణం

కొద్ది నెక్కల తర్వాత—మంజూ కేకకు అంతా గాభరాగా చూశాయి "ఇదిగో బాతయ్యా.....ఇదే మల్లె

రెమ్మ విరిచింది—మంజూ చూపించింది ఆ దరిగల్లో ఆశ్చర్యం అనందం ఓనర్ బాతయ్యకు చెట్ల చుట్టూ చేరి కనిగ ఇటు పెళ్ల ఒకటి తినకొట్టాడు. కాసేపయిపోయిందనిపోయింది అప్పటికే ఆ పేక గేటులోంచి దూరి ఉడాయించింది.

ఆయన బలంగా పనిన ఇటుక పెళ్ల గోడకు తగిలి పెక్కిలింతగా ఎక్కు నవ్వింది. పెద్దలాళ్ళు ఉత్సాహిగా పరుగుతున్న పరుగుల్ల మధ్య పిల్లలంతా భిక్షన నవ్వారు. పిల్లల నవ్వుతో నవ్వు కలిసి మల్లెతీగె గలగలా రెండు పువ్వులు నవ్వార్చింది

ఎవరు కవి?

—జి.ఎం. రామశర్మ

"సుకవితా యద్యస్తి రాజ్యేవకిం"

"నవి భావమే కవిత్వం. అటి కవిత్వం పరిణామకళలో ఉత్తమమైనది కనుకనే సుకవిత్వమున్నచో రాజ్యంలో అవసరం లేదని ప్రసూక్తి భావం.

కవి శిష్టం పరమాత్మ వంగా ఉపనిషత్తులలో కానవస్తున్నది. క్రమంగా ఆ అర్థం ఎనుమత్తు నాటికాత్మం పొందిన 'ఋషి' పదంగా వ్యవహారానికి వచ్చినది "ఋషి"లయిన వైదిక ఋషులు కవులు బాగా కొన్నాళ్ళాక ఉపనిషదులు ఆస్మృలయిన వైదిక కవులు వాల్మీకి వ్యాసాదులు ఋషులు కావడం చేతను వారు దివ్యదృష్టిలో లోకహితమే వారు కావడం చేతను వారి కావ్యాలలో కోత్తి వర్ణనాదికాలు కానడం చేతను "నా న్యషిః మునుతే కావ్యం" ఋషిగానివారు కావ్యం రచించ జాలరు అనే లోకోక్తి స్థిరపడినది

ఇలా చెప్పడంలో ఒక ఎత్తిమార్థ మున్నది "ఋషి" అంటే "ద్రష్ట" దర్శనం అంటే పరిశీలనయిన విస్తృత దర్శనాల తత్త్వం తెలుసుకొనడం అట్టి తత్త్వ దర్శనం కలిగిన వానినే అర్హుడైన కవి అని ధ్వనించు చు. కనుక లోకంలో దర్శనం వర్ణనం అనే ఈ రెంటిలో కవి అని ప్రసిద్ధి వహించు వాల్మీకి మొదలు ప్రసిద్ధి అయినా రామాయణ రచనచేసే పరికా కవిగా గణించు రాలేదు. దీని వలన ప్రసిద్ధి అయినా వర్ణన నిపుణుడు కావాలి

కావ్య ప్రసంధానికి కవి ప్రధాన

(మిగతా 8వ పేజీలో)

మంద

—నరిమెల శివప్రసాద్

జనం పైకెగ్గ్యవంతినుయితే కష్టం! జాలమంది గుట్టు రట్టవుతుంది. కనుకనే ప్రపంచమంతిటా పాలకులు జనానికి చైతన్య వాసన గూడ తగులకుండ జాగ్రత్తపడుతారు. జనం భారమంతా తామే మోస్తున్నట్లు నటిస్తారు. అధికారం నిలబెట్టుకోడానికి అంగలార్చుతారు ఇది పంచాయతీలు మొదలు సామ్రాజ్యాల వరకు సాగుతున్న తంతు, ఈచిన్న కథ దీని విశ్లేషణ.

అర్థరాత్రి దాటిన్న మంద. ఆ మంద కాపరి ఒకడు లేకపోతే పేరు ధర్మయ్య "ఎన్ని పూట్ల ఈదిపోలైందుకుమొద్దుత లెవ్వు? ఎంద కుంటి రేడియ ఆ సర్పంచు యిల్లు ఎందుకు నిద్రపోకున్నదో! ఇగ రక్కలు 'దెకిన్' చేసు టానికి ఎందకమిటి ఆపిసరిచినవుడు ఎది రూపాయలకు కొనని కొ, వుంటి. ఎదిగేను రూపాయల కెందుకు అమ్ముడు పోతున్నై? మంకరి నిర్రిగాడు ఎన్నడు సైకిలెక్కింది గానాడే సైకిలెక్కి ప్యాటకుపోయి బీరు దీపలెందుకు తెస్తడు? రెండు నెల్లకోపారి సెక్కరు ఎందుకు పంచుతడు? కక్కరిల చిద్ది గాజుల పైసలు లెక్కలల్ల ఎందుకు కనవడుకు లెవ్వు? ఇంగ ఇట్ల సెప్పుకుంట పోతే లచ్చలన్నై పోవి లచ్చల కోట్లంబాయి. అయి ఇకు సమస్యగావాయె నేను పాలుర్ని గసుకా నాకు తెలుసుట్టి. మరి గిట్లయితె మనమెన్ని టినాలు నోడ మానుకొని వుందాము, యోసన సెయ్యండ్రి" దమ్మాల్వకుంట సెప్పుక పోతున్నడు ధర్మయ్య

చుట్టున మంది గొర్రెల తీరుగతల యాసిస్రుం. ధర్మయ్య ఆ పూట్లె పెద్ద కాపు. ఆయన బదేళ్ళ నుంచి పంచ కమిటి సభ్యుడు. ధర్మయ్య మాటకు కాన యిలావ పున్నది. విలంగా ధర్మరాజే, ఎప్పుడన్న ఆపుసరం పడినపుడు గాని అవిద్దమాడడు. సర్పంచు సెలకోపారి 'కెక్కు' రాసి దిడ్డెట్ నుండి పైసలు తెస్తడు. గండ్లబాలా యియ్యనందుకు ధర్మయ్యకు కోపమచ్చింది. మిగిలిన నిండ్లకు మాటలు రాకపాయె మాట్లాడ రాదాయె [illegible] మాత్రం [illegible] అందుగ [illegible] ఇంకో యిద్దరు అచిగొన్న [illegible] మరో ముందరి మట్లాడ బలుకుతారా? ఇంకో యిద్ద రావు కాలుగాలిన పిల్లి తీరుగ తిరుగుతున్నరు. మందను సూసి మురిసినవి టివిసీలు పర్సాటు సేసిండు ఎంతయిన రాజు రాజు బిడ్డకు బంధే" మంద మనుషులు అనుకున్నది.

రామనెంపర్రావు దొర బడగరం పనికి పనినట్లుంటడు ఎక్కనదొరసాని ఎనుపు కొమ్ముల నూరి శేసినట్లు బది. పన్ను దొరసాన్లు రెడ్డిగారు పెట్టకొని పదో యింగ్లీసుల వత్తె యిట్టుస్తరు [illegible] అటు యిటు తిరుగుతున్నరు

దొర కండ్లద్దాలమీకితే మాదిరి నర్సిగాడు మూసెల్లు కూకుండి [illegible] దొర గడియాలు అమ్మిన [illegible] రాపుల్లు ఎంతుల నెం బట్టుకుతడు. తనకు దొ పయ్యి మెదుర్న మాటంత అమ్మితే శిన్నగ [illegible] గాగ్లాలు శెయ్యడ్డు ఇగ దొర్సాన వితరి ఛట్టు బోసినింపిన గుమ్మి తీరుగా వుంటుంది. అయమ్మ ఇగ కిట్ల మా మాట ఇనుసు కయితే మూడు ఇంకిట్లు కుట్టయ్యడు. దొర్సాన్ని, దొరసాని [illegible] సూస్తే ప్రీ [illegible] వాడు దూడిపిరి ఎక్కనా [illegible] చాన విల పెట్టసుంటది.

కూర్చిల కూసున్న దొర. సర్పంచు [illegible]

"నా గుణం మీకందరికి ఎరికే ఉండదు నాకు యిడివడకు ఎవ్వలు కూడ పోటీ కిరి లేదు నాకున్న [illegible] శివం ఎవలకుండా మొన్నొకనాడు ఎట్టుం ఎనిమిది పాతె, ఆపిసకు వచె ఆయనతోని ఒక్క డన్న మాసలమాట్లాడ లేక పోయిరి మరి గట్లయిండ ధర్మయ్య ఎం సల్ల పిడుకు ధర్మయ్య శెప్పిన మాట లిసకుండ్రి మొన్న జుగ్గులు ఎటి సైపు పూట్ల పనుల కాయిడ లేక కరెంటు లేదు ఎక్కువ పాటు గవచ్చె. డేడియ కొసం ఎన్నాది గజాల కట్టె గావస్తుంటె దొర్క పాయె నవాయి గాళ్ళను పెటి [illegible] కూడ శెయిందలకు నల్గు నెల్లగొలే సూస్తున్న. ఇగ పైదు రూపాయల జీతానికి ఎవ్వడు గుడి రాకపాయె. ఇగ లెక్కల గురించి మీకేమి సమజైతుంది అపీ రిచ్చినపుడు. యింతో కొంత మర్యాద జెయ్యకుండ [illegible] మనకు ఎసలైతియా మొన్నసె మాట్ల కోసం యిండ ఆగాలకు సిపారసు సేస్తే [illegible] పూలె టూటీలెట్ల కోసం దరఖాస్తు పెడితి రోజు అడకాకు [illegible] యే ది పిడుకు సూస్తలరా? మరి మన ఎసలు అనుకున్నట్టు గావాల్నంటె బరియా? దానికి గూడ [illegible] జయ [illegible] పడి" మందను సూస్కుంటు మాట్లాండిండు.

మందకు దొర మాటలుగూడ నిజమే అనిపించనై మల్ల దొరసె అందుకొని.

"మా తాత రాములాగ గుడి కట్టిచ్చిండి మీకు ఎరిక. నేను మొన్న పిరిగా కరంటు ట్రాన్సుఫరమ్కు బాగాయిస్తే నిన్న మొన్నటి ధర్మయ్యకేలు తెలుసు? అయనకు ఎల్లాం కాడికి పోవుటానికే భయము పాలకపాయె మి ఎసలెట్ల సేస్తడు? మేం పుట్టకపోయి గీ పనులు సేసుల నికే గదు అపిసెండు

మందల ఏ ఒక్క గొర్రె గూడ కదలలేదు దొర మాట్లాడినంత మాత్రం గొంగళ్ళు దులుపుకుని కదిలిపోయింది మంద.

పొలంపూసుకొని యింటికిపోతున్న ధర్మయ్యకు ఎక్కడ తప్పుమంది దొర వచ్చిందని కనిపించలే

"ధర్మయ్య"
"అయ్యా!"
"ఊరోరాదు"
"....."

"యిగో యిటు జూడు" బదు ఎట్ల నోటు ఎక్క కీపలనుండి తీసిచ్చిండు సర్పంచు

"నేను మ్యాతం పోటీ శెయ్యాలను కొన్నవా దొరా తరి గాడి కొడుకులు కొంత మంది బలిమిచేసలపడుతున్నరు. రామశెంద్రు సొంతోల్ళు మీరు గంత అన్నాయి. నేత్తనా దొరా దొర యిచ్చిన పద నోట్లు కీపల పెట్టకుంటు అన్నాడు ధర్మయ్య

"ఏ గుణం నా కు తెల్వ దా ధర్మయ్యా ధర్మరాజు అపోధోవిపి". అనుకుంటు దాటి పాయిండు దొర

తెల్లారే పూరికంతటికీ తెలిసింది ధర్మయ్య పోటీ పేపైలపని మందలో కొంచుండి ఇదేందని అడిగిండ్రు

"ఏదో నాల్గు దినాలు అందరికంటె ఎదుకుంటె నాకు. ఎవలతోని ఎదుకు కొట్లాట భూమ్మిదికి వచ్చినందుకు మంచోడనిపిం చుకుంటె పాలా" అన్నాడు ధర్మయ్య ఇంటికి వచ్చిన మందతోన్ని

ధర్మయ్య మాటలి మంద "గంతే సరి" అనుకుంటూ వల్లి పోయింది.

హస్త ప్రయోగం, అంగవైకల్యం, నిస్సత్తువై అవసర కాలమందు అసంతృప్తి, శుక్రస్కలనము, నపుంసకత్వము, హస్తమైథున, చర్మవ్యాధులు, పోస్టు ద్వారా కూడా వైద్యం చేయబడును. లభించుము (బుక్కు), మూత్ర వ్యాధులు ఆపరేషన్ కుండా రుణ్ణి.

డా॥ ధేవర, ఫోన్ 551,
[illegible]